

4 Porodnost

Počet živě narozených dětí se v roce 2015 oproti roku 2014 zvýšil o 0,9 tisíce na 110,8 tisíce. Jednalo se o druhý meziroční nárůst v řadě. Hodnota úhrnné plodnosti vzrostla na 1,57 dítěte na jednu ženu, přičemž největší vliv měla vyšší intenzita plodnosti prvního pořadí. Podíl dětí narozených mimo manželství se opět o něco přiblížil k jedné polovině, když dosáhl 47,8 %. Průměrný věk matky při narození dítěte byl v roce 2015 již jen velmi těsně pod 30 let.

V roce 2015 se počet živě narozených dětí meziročně zvýšil o 904 a celkový počet 110 764 živě narozených byl nejvyšší od roku 2011. V období let 2007–2010 se však ročně rodilo dětí více, a sice 115–120 tisíc. Za vzestupem počtu narozených dětí v roce 2015 stál nárůst intenzity plodnosti. Věková struktura, respektive počet žen v reprodukčním věku, kterých bylo méně, měla naopak vliv negativní. Ze 110 764 dětí živě narozených v roce 2015 bylo 56 817 chlapců a 53 947 dívek. Poměr mezi počty narozených dětí podle pohlaví, který se obvykle pohybuje mezi 105–106 chlapci na 100 dívek, tak z tohoto intervalu nevybočil. Počet mrtvě narozených dětí v roce 2015 mírně vzrostl na 398 ve srovnání s 392 případy v roce 2014. Mrtvorozenost, tj. podíl mrtvě narozených dětí z 1 000 všech narozených dětí, stagnovala na úrovni 3,6 ‰. V posledních čtyřech letech jsou počty mrtvě narozených dětí vyšší než v předchozích letech, což souvisí se změnou definice plodu po potratu, resp. definice mrtvě narozeného dítěte⁴.

Tab. 4.1 Narození, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Narození celkem	102 498	117 446	108 990	108 955	107 117	110 252	111 162
Mrtvě narození	287	293	317	379	366	392	398
Živě narození	102 211	117 153	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764
v tom: chlapani	52 453	60 220	55 789	55 536	54 702	56 410	56 817
dívky	49 758	56 933	52 884	53 040	52 049	53 450	53 947
Porody celkem	100 546	114 976	106 921	106 952	105 310	108 547	109 519
v tom: jednočetné	98 607	112 518	104 862	104 957	103 518	106 853	107 889
dvojčat	1 926	2 446	2 049	1 987	1 779	1 683	1 617
trojčat	13	12	10	8	12	11	13
paterčat	-	-	-	-	1	-	-
Podíl vícečetných porodů (%)	1,9	2,1	1,9	1,9	1,7	1,6	1,5

Celkový počet porodů meziročně vzrostl o necelý jeden tisíc na 109 519. Zvýšil se pouze počet jednočetných porodů (o 1 036), vícečetných porodů meziročně ubylo (-64), když bylo méně porodů dvojčat. Podíl vícečetných porodů klesl od roku 2010 z hodnoty 2,1 % (historické maximum) až na současných 1,5 % (nejnižší hodnota od roku 1997), přičemž před čtvrt stoletím se pohyboval okolo 1,0 %. Za dnešním vyšším podílem vícečetných porodů stojí zejména vyšší podíl porodů z umělého oplodnění a vyšší průměrný věk

⁴ Narozením mrtvého dítěte se dle vyhlášky č. 11/1988 Sb., o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky, která byla k 1. 4. 2012 zrušena zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, rozumělo „úplné vypuzení nebo vynětí z těla matčina, jestliže plod neprojevuje ani jednu ze známek života a má porodní hmotnost 1 000 g a vyšší“. Národní legislativa od 1. 4. 2012 definici mrtvě narozeného dítěte nyní neobsahuje, definuje však plod po potratu, kterým se rozumí „plod, který po úplném vypuzení nebo vynětí z těla matčina neprojevuje ani jednu ze známek života a současně jeho porodní hmotnost je nižší než 500 g, a pokud ji nelze zjistit, jestliže je těhotenství kratší než 22 týdnů.“ Hranice pro vymezení mrtvě narozených dětí se tak snižuje na 500 g. Podle závazného Nařízení Komise (EU) č. 328/2011 členské země poskytují data za takové mrtvě narozené děti, k jejichž úmrtí došlo před úplným vypuzením či vynětím z těla matky – smrt je indikována skutečností, že po oddělení od matky plod nedýchá ani nevykazuje jiné známky života jako například srdeční akci, pulzaci pupečníku nebo aktivní pohyby kosterního svalstva – měly porodní hmotnost 500 g a více, či byly narozené po dvacátém druhém dokončeném týdnu těhotenství, nebo byly při porodu alespoň 25 cm dlouhé, a to od temene hlavy k patě.

žen při narození dítěte. Za sestupnou tendencí posledních let lze pozorovat vliv změny legislativy, která motivuje ženu k přenosu pouze jednoho embrya⁵.

Struktura živě narozených podle porodní hmotnosti se v posledních letech téměř nezměnila. Více než 56 % dětí se rodí s porodní hmotností mezi 2 500 a 3 499 gramy a další zhruba třetina dětí je v kategorii 3 500 až 4 499 gramů. Za posledních deset let přibýlo dětí s nižší porodní hmotností do 2 499 gramů z 6,7 % v roce 2005 na 7,6 o deset let později. Ještě v roce 2005 dosahovala průměrná hmotnost živě narozeného dítěte 3 308 gramů, zatímco v roce 2015 to bylo 3 272 gramů.

Tab. 4.2 Živě narození podle porodní hmotnosti, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
méně než 1 000 gramů	385	446	450	463	440	418	453
1 000 - 2 499 gramů	6 485	8 530	7 810	8 201	8 121	8 025	8 013
2 500 - 3 499 gramů	56 088	65 691	61 173	61 450	60 484	61 818	62 288
3 500 - 4 499 gramů	38 175	40 802	38 015	37 037	35 908	37 193	37 523
4 500 a více gramů	1 078	1 012	848	871	816	858	864
nezjištěno	-	672	377	554	982	1 548	1 623
	%						
méně než 1 000 gramů	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
1 000 - 2 499 gramů	6,3	7,3	7,2	7,6	7,6	7,3	7,2
2 500 - 3 499 gramů	54,9	56,1	56,3	56,6	56,7	56,3	56,2
3 500 - 4 499 gramů	37,3	34,8	35,0	34,1	33,6	33,9	33,9
4 500 a více gramů	1,1	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
nezjištěno	-	0,6	0,3	0,5	0,9	1,4	1,5

Podíl dětí narozených vdaným ženám byl i v roce 2015 stále nadpoloviční, ale opět došlo k meziročnímu poklesu, tentokrát z 53,3 % na 52,2 %, v absolutním vyjádření šlo o pokles o 805 dětí na 57 788. Pokles zastoupení dětí vdaných matek je dlouhodobým trendem, ještě v roce 2005 jich bylo 68,3 %, o pět let později 59,7 %. Oproti tomu počet živě narozených dětí svobodným matkám roste, mezi dvěma posledními roky o 1 902 na 46 887 a jejich podíl na všech živě narozených dětech dosáhl 42,3 %. Děti narozených rozvedeným matkám meziročně ubylo o 178 a narodilo se jich 5 911, zatímco pokles u ovdovělých matek byl pouze nepatrný. Z dlouhodobého hlediska zastoupení těchto dvou rodinných stavů matek klesalo.

Tab. 4.3 Živě narození podle rodinného stavu matky, 2005–2015

Rodinný stav matky	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Svobodná	25 753	39 529	38 666	40 581	41 655	44 985	46 887
Vdaná	69 802	69 989	63 252	61 488	58 751	58 593	57 788
Rozvedená	6 354	7 389	6 514	6 299	6 134	6 089	5 911
Ovdovělá	302	246	241	208	211	193	178
Podíl dětí narozených vdaným ženám (%)	68,3	59,7	58,2	56,6	55,0	53,3	52,2

Počet živě narozených dětí byl meziročně vyšší díky nárůstu u dětí prvního pořadí (o 1 117 na 53 223), které v roce 2015 tvořily 48,1 % všech živě narozených dětí. Počet druhorozených dětí se meziročně téměř nezměnil (růst o 80 na 41 276). Děti ve třetím a vyšším pořadí meziročně ubylo o 293 na 16 265. Mezi roky 2005 a 2015 se zastoupení jednotlivých pořadí na celku nijak dramaticky neměnilo. V případě prvního pořadí se pohybovalo v rozmezí 46–49 %, u druhého pořadí byly podíly z jednotlivých let 37–39 % a u třetího 14–15 %.

⁵ Od 1. 4. 2012 nabyla účinnosti novela zákona o veřejném zdravotním pojištění (č. 48/1997 Sb.), podle níž stát hradí čtyři cykly umělého oplodnění za předpokladu, že v prvních dvou cyklech došlo k přenosu jednoho embrya. V ostatních případech jsou hrazeny pouze tři cykly.

Ve srovnání let 2005 a 2015 se zvýšily počty živě narozených dětí mimo manželství ve všech pořadích a naopak počty narozených v manželství se snížily, také u všech pořadí. Proto lze sledovat nárůst podílu dětí narozených mimo manželství opět ve všech skupinách dětí podle pořadí. Celkový podíl se zvýšil z 31,7 % v roce 2005 na 47,8 % o deset let později, v posledním meziročním srovnání o téměř 1,2 p.b. Relativně nejvíce za posledních deset let narostl podíl dětí narozených mimo manželství ve druhém pořadí z 20,8 % na 37,5 %, mezi roky 2014 a 2015 o 1,9 p.b. Děti prvního pořadí se mimo manželství narodilo 58,0 % v posledním sledovaném roce při meziročním nárůstu o 0,7 p.b. Ve srovnání s rokem 2005 šlo o nárůst ze 40,0 %. Nejméně výrazně narostl podíl u dětí ve třetím a vyšším pořadí – za posledních deset let z 31,7 % na 40,8 % při posledním meziročním nárůstu o 0,2 p.b.

Tab. 4.4 Živě narození podle pořadí a legitimacy, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Živě narození celkem	102 211	117 153	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764
v 1. pořadí	49 930	54 331	50 989	51 476	51 092	52 106	53 223
v 2. pořadí	37 993	45 514	42 156	41 826	40 078	41 196	41 276
v 3. a dalším pořadí	14 288	17 308	15 528	15 274	15 581	16 558	16 265
Živě narození v manželství	69 802	69 989	63 252	61 488	58 751	58 593	57 788
v 1. pořadí	29 962	26 594	23 937	23 420	22 619	22 243	22 364
v 2. pořadí	30 079	32 411	29 537	28 607	26 676	26 515	25 795
v 3. a dalším pořadí	9 761	10 984	9 778	9 461	9 456	9 835	9 629
Živě narození mimo manželství	32 409	47 164	45 421	47 088	48 000	51 267	52 976
v 1. pořadí	19 968	27 737	27 052	28 056	28 473	29 863	30 859
v 2. pořadí	7 914	13 103	12 619	13 219	13 402	14 681	15 481
v 3. a dalším pořadí	4 527	6 324	5 750	5 813	6 125	6 723	6 636
Podíl dětí narozených mimo manželství (%)	31,7	40,3	41,8	43,4	45,0	46,7	47,8
v 1. pořadí	40,0	51,1	53,1	54,5	55,7	57,3	58,0
v 2. pořadí	20,8	28,8	29,9	31,6	33,4	35,6	37,5
v 3. a dalším pořadí	31,7	36,5	37,0	38,1	39,3	40,6	40,8

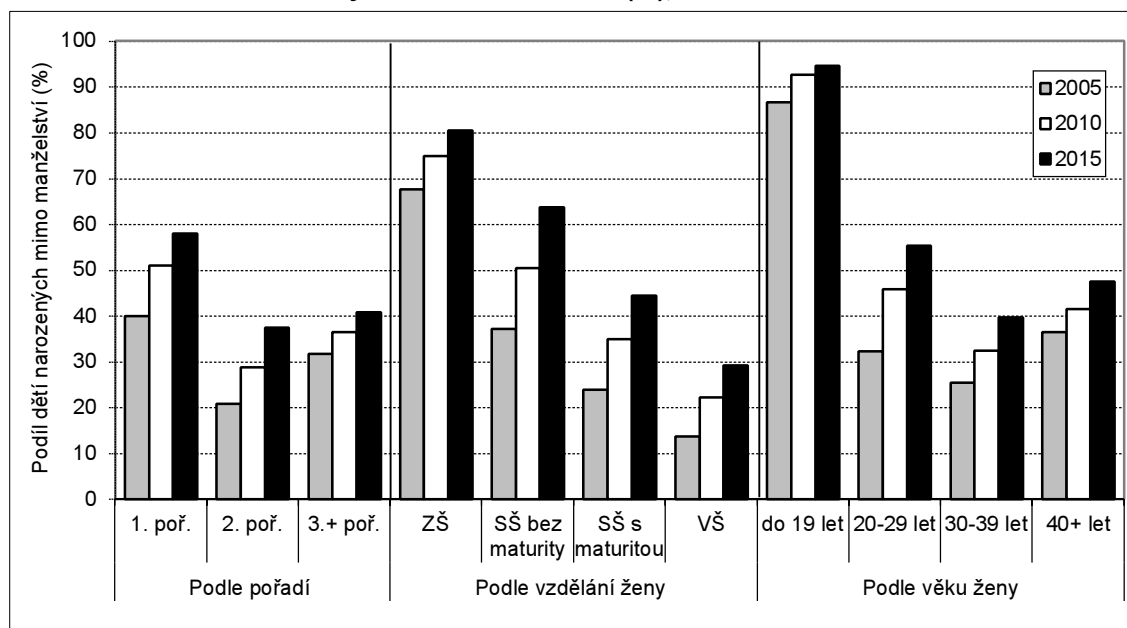
Nejvyšší ukončené vzdělání ženy významně ovlivňuje její reprodukční chování včetně rozhodnutí o narození dítěte v/mimo manželství. S rostoucí úrovní vzdělání klesá zastoupení dětí narozených neprovdaným matkám ze všech narozených dětí (obr. 4.1). V roce 2015 se 80,5 % dětí matek se základním vzděláním narodilo mimo manželství, v případě středního vzdělání bez maturity šlo o 63,8 % a s maturitou o 44,5 %. Nejnižší podíl měly u vysokoškolsky vzdělaných žen a to 29,1 %. Meziročně nedošlo k podstatným změnám těchto hodnot. Ve srovnání s rokem 2005 relativně nejvíce (o více než dvojnásobek) narostl podíl dětí narozených mimo manželství u žen s vysokoškolským vzděláním (z 13,7 % na 29,1 %). Nejmenší relativní nárůst (1,19x více) byl zaznamenán u nejnižší úrovně vzdělání matek, která již v roce 2005 dosahovala vysoké hodnoty 67,6 %, a v posledním sledovaném roce to bylo 80,5 %.

Výrazně diferenčním faktorem legitimacy narozených dětí je i věk ženy. V roce 2015 rodily děti mimo manželství nejčastěji nejmladší ženy do 19 let a to z 94,7 % případů jim narozeným dětí. O nadprůměrný podíl, 55,4 %, šlo i v případě věkové kategorie 20–29 let. Nejméně často měly děti nevdanou matku ve věkové skupině 30–39 let (39,7 %). U žen ve věku 40 let a více byl podíl mimomanželsky narozených dětí 47,5 %. Před deseti lety tomu bylo ale jinak – druhé nejčastější zastoupení měly ženy 40 leté a starší a až třetího nejvyššího podílu dětí narozených mimo manželství dosahovaly ženy ve věkové kategorii 20–29 let.

Přestože každoročně roste počet dětí narozených mimo manželství, podíl dětí, u kterých hlášení o narození neobsahuje údaje o otci, se významně nemění. Nevyplněné zůstávají údaje o otci u necelé jedné desetiny narozených, v roce 2015 chyběly u 8,1 % živě narozených dětí, v případě narození dítěte mimo manželství šlo o 16,9 % případů. Nejvýraznějším determinanem uvedení/neuvedení údajů o otci se ukázalo vzdělání matky. S rostoucí úrovní jejího vzdělání klesá podíl dětí narozených mimo manželství bez údajů o otci – zatímco v případě žen se základním vzděláním šlo o 42,3 %, tak u žen s vysokoškolským vzděláním o 7,3 %. Výrazně vyšší podíl nevyplněných údajů o otci byl zaznamenán také u žen ve věku 19 let a méně

(50,7 %) a naopak nejnižší u 30–34letých (11,4 %). Z pohledu pořadí narození byla vyšší nevyplněnost u třetího a vyššího pořadí (31,1 %), zatímco první a druhé pořadí narození dosahovaly podobné úrovně nevyplněnosti (14,7 %, respektive 15,1 %). Důvody absence údajů o otci nebo přesné rodinné zázemí narozeného dítěte však nejsou obsahem hlášení o narození.

Obr. 4.1 Podíl živě narozených mimo manželství (%), 2005–2015

Pozn.: Od roku 2015 se na hlášení o narození rozlišuje i vyšší odborné vzdělání matky, avšak z důvodu srovnatelnosti delší časové řady je zde skupina matek s touto úrovní vzdělání zařazena ke středoškolskému vzdělání s maturitou.

Úroveň úhrnné plodnosti v roce 2015 vzrostla již čtvrtý rok po sobě. Mezi roky 2011 a 2015 došlo k nárůstu z 1,43 na 1,57 dítěte na jednu ženu (v posledním roce z 1,53). Vyšší byla úhrnná plodnost v ČR naposledy v roce 1993 (a to 1,67 dítěte), v letech 1995–2005 se však pohybovala v pásmu velmi nízké úrovně plodnosti (pod 1,3 dítěte na jednu ženu). I přes mírné zhoršení úmrtnosti u žen v reprodukčním věku se v roce 2015 opět meziročně zvýšila také hodnota čisté míry reprodukce, a to z 0,738 v předchozím roce na 0,759. Stále však zůstává pod hranici 1, která udává, že se ženě narodí v průměru 1 dcera, jež se zároveň dožije věku matky při svém porodu. Naposledy Česká republika tuto hranici překročila v roce 1979.

Tab. 4.5 Ukazatele plodnosti, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Úhrnná plodnost*	1,282	1,493	1,427	1,452	1,456	1,528	1,570
1. pořadí	0,632	0,721	0,699	0,719	0,728	0,757	0,787
2. pořadí	0,465	0,561	0,535	0,542	0,531	0,558	0,570
3.+ pořadí	0,185	0,211	0,192	0,191	0,197	0,213	0,212
Čistá míra reprodukce**	0,618	0,720	0,688	0,704	0,705	0,738	0,759
Průměrný věk matek při narození dítěte	28,6	29,6	29,7	29,8	29,9	29,9	30,0
1. pořadí	26,6	27,6	27,8	27,9	28,1	28,1	28,2
2. pořadí	29,6	30,7	30,9	31,0	31,0	31,1	31,2
3.+ pořadí	32,8	33,2	33,3	33,3	33,2	33,3	33,4

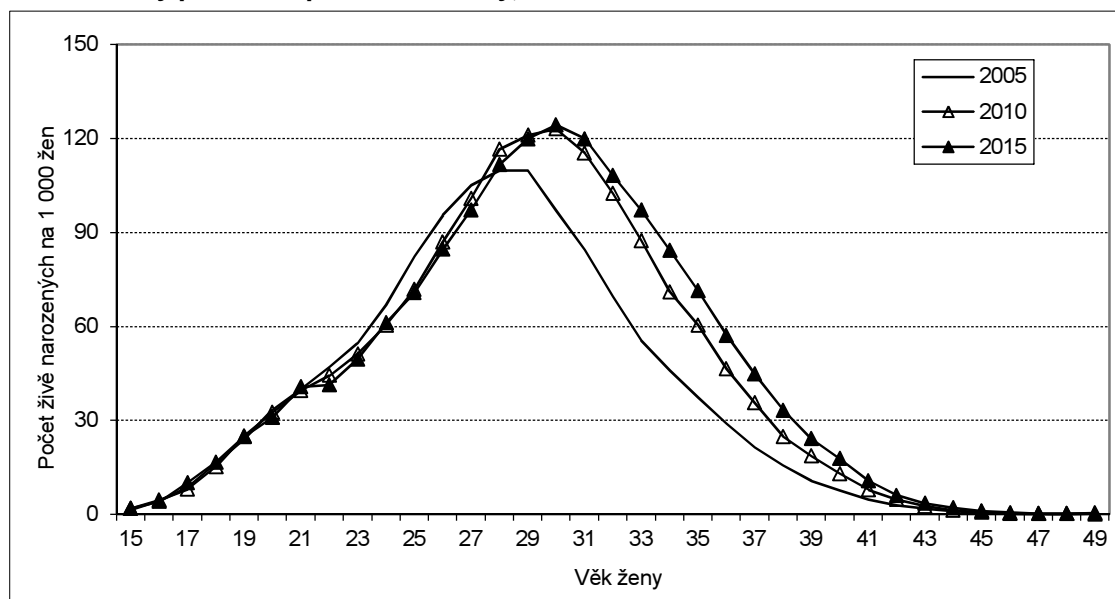
* Průměrný počet dětí na jednu ženu za předpokladu zachování měř plodnosti daného roku po celé reprodukční období ženy.

** Čistá míra reprodukce vyjadřuje počet živě narozených dívek na jednu ženu, které by se při úrovni plodnosti a úmrtnosti daného roku dožily věku svých matek při porodu.

Intenzita plodnosti v roce 2015 meziročně vzrostla zejména u prvního pořadí a to z 0,757 na 0,787 dítěte. U druhého pořadí byl nárůst mírnější (z 0,558 na 0,570), zatímco u třetího a vyššího pořadí došlo k nepatrnému poklesu z 0,213 na 0,212 dítěte. Podíl intenzit plodnosti jednotlivých pořadí na celkové intenzitě plodnosti se ve sledovaném období již prakticky neměnil.

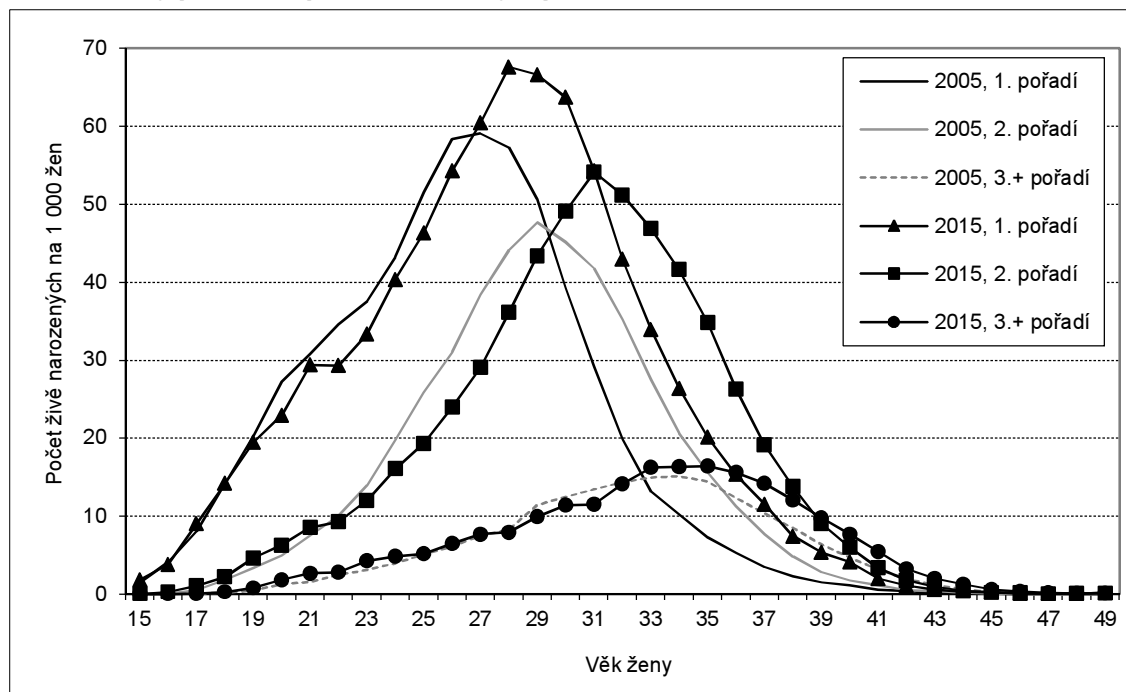

Obr. 4.2 Míry plodnosti podle věku ženy, 2005–2015

Průměrný věk matky při narození dítěte v roce 2015 poprvé dosáhl k 30 letům. I poslední meziroční nárůst byl ovšem pouze mírný (0,05 roku), za posledních 5 let narostl průměrný věk rodiček pouze o 0,4 roku, když v období let 2005–2010 bylo tempo růstu zhruba dvojnásobné (mezi roky 2005 a 2010 narostl o 1,0 roku). Průměrný věk matek se v roce 2015 meziročně mírně zvýšil v každém sledovaném pořadí – u prvního pořadí dosáhl 28,2 let, u druhého 31,2 let a třetího a vyšších pořadí 33,4 let. Mezi roky 2005 a 2015 se nejméně zvýšil průměrný věk matek dětí narozených ve třetím či vyšším pořadí, a to o 0,6 roku, zatímco průměrný věk prvorodiček se zvýšil o 1,6 roku a druhorodiček o 1,5 roku.

Obr. 4.3 Míry plodnosti podle věku ženy a pořadí dítěte, 2005–2015

Nejvyšší intenzitu plodnosti měly v roce 2015 ženy ve věkové skupině 28–32 let, kde se koncentrovalo 37,2 % z celkové úrovně plodnosti. Vůbec nejvyšší intenzita byla ve věku 30 let (124 dětí na 1 000 žen). Ve srovnání let 2005 a 2015 se mírně snížila intenzita plodnosti žen ve věku mezi 22 a 27 roky, naopak mezi věky 29 a 41 let se intenzita plodnosti výrazně zvýšila. Ve srovnání posledních pěti let se mírně zvýšila

intenzita plodnosti ve věkové skupině 31–40 let, jinak jsou křivky měř plodnosti z obou let velmi podobné (obr. 4.2).

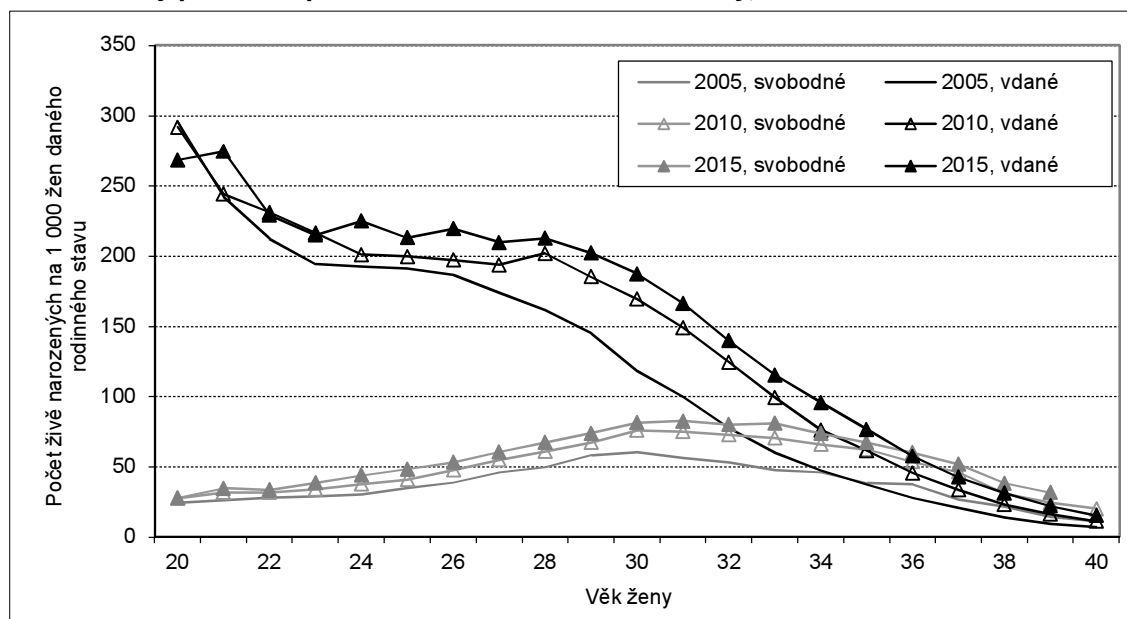
Tab. 4.6 Míry plodnosti podle věku ženy a pořadí dítěte (na 1 000 žen), 2005–2015

Věk	1. pořadí			2. pořadí			3.+ pořadí			Celkem		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015
18	14,2	12,9	14,2	1,8	2,1	2,2	0,2	0,3	0,2	16,1	15,2	16,6
19	20,2	20,7	19,4	3,3	3,8	4,6	0,4	0,5	0,8	23,9	24,9	24,8
20	27,2	25,4	22,9	4,9	5,7	6,3	1,3	1,4	1,8	33,4	32,5	30,9
21	30,8	29,3	29,4	7,5	7,9	8,5	1,5	2,2	2,6	39,8	39,4	40,6
22	34,6	31,2	29,3	10,0	9,9	9,2	2,5	3,2	2,8	47,1	44,3	41,3
23	37,5	33,8	33,3	13,9	13,3	12,0	3,1	3,9	4,2	54,5	51,1	49,5
24	43,2	39,5	40,3	19,7	16,4	16,0	3,9	4,3	4,8	66,8	60,3	61,1
25	51,5	45,9	46,3	25,8	20,5	19,2	5,0	5,3	5,1	82,4	71,7	70,7
26	58,3	54,4	54,2	31,0	26,1	24,0	6,1	6,3	6,5	95,4	86,9	84,6
27	59,0	60,4	60,4	38,4	32,5	29,1	7,5	7,7	7,6	104,9	100,6	97,1
28	57,2	66,7	67,6	44,1	40,8	36,1	8,3	8,9	7,9	109,6	116,4	111,5
29	50,6	62,1	66,6	47,7	48,7	43,3	11,4	10,1	9,9	109,7	120,9	119,8
30	39,2	56,3	63,7	45,1	54,0	49,1	12,5	12,6	11,4	96,8	122,9	124,1
31	29,2	46,7	54,3	41,7	55,3	54,1	13,4	13,2	11,5	84,3	115,3	119,8
32	19,8	35,5	42,9	35,1	51,7	51,2	14,3	15,1	14,1	69,3	102,4	108,1
33	13,1	25,8	33,9	27,5	45,6	46,9	14,9	15,9	16,2	55,5	87,3	97,0
34	10,2	18,4	26,3	20,6	36,4	41,6	15,1	16,2	16,3	45,9	71,0	84,2
35	7,3	14,5	20,1	15,5	29,2	34,8	14,4	16,6	16,4	37,2	60,3	71,2
36	5,2	9,5	15,3	11,3	20,5	26,2	12,3	16,4	15,6	28,8	46,4	57,1
37	3,5	6,9	11,5	7,6	14,9	19,1	10,3	13,8	14,2	21,4	35,6	44,8
38	2,3	4,2	7,4	4,8	9,8	13,8	8,4	10,7	12,0	15,5	24,8	33,2
39	1,5	3,1	5,3	2,8	6,5	9,0	6,3	8,9	9,7	10,6	18,5	24,1
40	1,1	1,8	4,1	1,7	3,9	6,0	4,7	7,1	7,7	7,5	12,9	17,7
41	0,5	1,1	1,9	1,1	2,2	3,3	3,1	4,5	5,4	4,7	7,7	10,7
42	0,4	0,5	1,0	0,5	1,4	1,8	1,9	2,7	3,2	2,8	4,7	6,0
43	0,2	0,2	0,6	0,4	0,6	0,9	1,2	1,7	2,0	1,7	2,5	3,4
44	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2	0,4	0,6	0,8	1,2	0,9	1,3	2,0

Nejvyšší hodnoty míry plodnosti podle věku ženy a pořadí dítěte se mezi roky 2005 a 2015 u každého pořadí posunuly do staršího věku ženy. Zároveň se zvýšila intenzita plodnosti ve věkových kategoriích za vrcholem křivky (obr. 4.3). Naopak v mladších věkových skupinách byly míry plodnosti vyšší v roce 2005 (s výjimkou stagnace u třetího a vyššího pořadí), ale ne tak výrazně, aby překonaly vyšší intenzitu ve starších věcích v roce 2015.

Vdané ženy mají obvykle nejvyšší intenzitu plodnosti v nejmladších věkových kategoriích, kde sňatek často souvisí s počtem dítěte, a následně úroveň plodnosti klesá (obr. 4.4). Míry plodnosti vdaných ve sledovaném období vzrostly. Největší absolutní nárůst intenzity plodnosti mezi roky 2005 a 2015 byl patrný ve věcích mezi 28 a 34 lety. Relativně však nejvíce rostly míry plodnosti u vdaných žen ve věku 35 let a více (zhruba dvojnásobně). Křivky měř plodnosti svobodných podle věku více odpovídají profilu křivek celkových měř plodnosti. V roce 2015 plodnost svobodných žen vrcholila ve věku 31 let, nicméně stále byla ve srovnání s plodností stejně starých vdaných žen poloviční. Mezi roky 2005 a 2015 došlo k nárůstu intenzit plodnosti svobodných v každém věku. Absolutní růst byl největší ve věkové skupině 30 až 37 let a relativní u žen ve věku 32 let a více.

Obr. 4.4 Míry plodnosti podle věku a rodinného stavu ženy, 2005–2015

V posledních pěti letech průměrná doba mezi prvním a druhým porodem stagnovala okolo 4,5 roku. V téměř polovině případů šlo ale pouze o dvouletý nebo tříletý meziporodní interval. Z dlouhodobého hlediska se ale meziporodní interval zkracuje, ještě v roce 2005 byl 5,3 roku. Mezi roky 2005 a 2015 totiž výrazně narostlo zastoupení dvouletého intervalu z 20,0 % na 29,5 % a také pouze jednoletého odstupu z 9,8 % na 14,5 %, zatímco druhé porody s časovým odstupem tři roky a více od prvního zaznamenaly pokles z 69,9% zastoupení na 55,6%.

Tab. 4.7 Meziporodní intervaly, 2005–2015

Meziporodní interval (roky)	Interval mezi 1. a 2. porodem (%)							Interval mezi 2. a 3. porodem (%)						
	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6
1	9,8	12,4	13,2	13,7	13,7	13,9	14,5	10,0	11,2	11,2	12,5	12,5	12,9	12,4
2	20,0	27,1	28,2	28,4	29,2	28,9	29,5	11,5	15,4	16,4	18,1	16,9	17,8	18,2
3	17,7	20,1	20,1	19,8	18,9	18,3	17,3	10,3	12,9	13,6	13,8	14,1	14,4	13,1
4	12,4	10,4	9,7	10,0	10,2	9,8	9,6	9,1	9,7	8,8	9,0	9,7	9,0	9,3
5	9,0	7,1	6,9	7,2	7,4	7,7	7,5	7,6	7,5	8,1	7,7	8,4	8,1	8,6
6	7,0	5,1	5,1	5,1	5,1	5,7	5,8	7,3	6,7	6,5	6,8	7,0	7,2	7,8
7	5,5	3,7	3,5	3,6	3,7	3,9	4,1	6,3	5,8	5,8	5,8	5,5	5,7	6,1
8	3,8	2,8	2,7	2,5	2,4	2,5	2,8	5,9	5,1	4,6	4,4	4,5	5,2	5,0
9	3,0	2,2	2,0	1,8	1,9	1,8	2,1	5,5	4,6	4,3	4,0	4,1	3,9	3,9
10	2,7	2,0	1,7	1,5	1,4	1,5	1,6	5,1	4,0	3,8	3,2	3,2	3,0	3,0
11	2,5	1,4	1,4	1,2	1,2	1,2	1,1	4,8	3,4	3,1	3,0	2,8	2,6	2,7
12	2,1	1,2	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8	4,5	2,7	2,6	2,4	2,3	2,3	2,0
13	1,5	0,9	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	3,4	2,4	2,6	1,8	2,1	1,8	1,7
14	1,0	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,5	2,7	2,1	1,7	1,5	1,6	1,5	1,4
15	0,6	0,7	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	1,9	1,8	1,8	1,3	1,2	1,1	1,2
16	0,4	0,6	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	1,3	1,5	1,3	1,0	1,0	0,9	0,8
17	0,3	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	1,0	1,0	1,0	1,0	0,6	0,5	0,7
18	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,7	0,8	0,8	0,9	0,6	0,5	0,5
19	0,1	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,4	0,6	0,4	0,4
20+	0,1	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
Průměrná délka (roky)	5,3	4,7	4,6	4,5	4,4	4,5	4,4	7,1	6,4	6,3	6,0	5,9	5,8	5,8

Pozn.: Výpočet z absolutních počtů živě narozených z jednočetných porodů.

Průměrný interval mezi druhým a třetím porodem poklesl z 7,1 let v roce 2005 na 5,8 let v posledním sledovaném roce, přičemž v posledních pěti letech tempo poklesu zpomalilo (tab. 4.7). I k narození třetího dítěte však nejčastěji (přes 30 % případů) dochází s dvou či tříletým časovým odstupem od narození předchozího dítěte. Za posledních deset let nejvíce narostl podíl dvouletých odstupů z 11,5 % na 18,2 %, zvýšilo se ale zastoupení všech meziporodních intervalů do 6 let. Pokles zaznamenal podíl intervalů 7 a více let – z 43,7 % v roce 2005 na 30,1 % v roce 2015.

Počet živě narozených dětí s jiným než (odvozeným⁶) českým státním občanstvím ve sledovaných letech 2005–2015 výrazně rostl (výjimkou byly pouze roky 2010 a 2011). V roce 2015 nemělo ani jednoho rodiče s českým státním občanstvím 3 631 živě narozených dětí, které v úhrnu tvořily 3,3 % ze všech živě narozených dětí. Oproti roku 2005 došlo k více než dvojnásobnému nárůstu absolutního počtu i relativního zastoupení dětí s cizí státní příslušností.

Tab. 4.8 Živě narození podle státního občanství*, 2005–2015

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Živě narození s cizím státním občanstvím	1 518	3 034	2 959	3 270	3 345	3 482	3 631
- podíl na úhrnu (%)	1,5	2,6	2,7	3,0	3,1	3,2	3,3
z toho státní občanství:							
Vietnam	517	862	893	1 104	965	996	1 041
Ukrajina	288	795	730	737	781	846	917
Slovensko	192	437	413	389	459	530	509
Rusko	104	168	192	225	225	204	234
Mongolsko	23	135	121	123	178	146	110

* Výběr a řazení občanství podle četnosti v roce 2015.

Z dlouhodobého hlediska je pořadí státních občanství nově narozených dětí poměrně stálé. Ve srovnání let 2005 a 2015 se pořadí na prvních čtyřech místech nezměnilo, na pátém místě Francouze nahradili Mongolové. Ačkoliv počet živě narozených dětí s vietnamským občanstvím narostl ve stejném období relativně nejméně (z nečetnějších skupin) z 517 na 1 041, tak se stále v roce 2015 jednalo o nejpočetnější subpopulaci. Vyšší počty vietnamských dětí souvisí i s tím, že v případě vietnamských rodičů se děti častěji rodí homogenním párům (z pohledu státního občanství), zatímco děti narozené rodičům např. s ukrajinským či slovenským občanstvím se rodí častěji smíšeným párům a dítě pak dostává občanství české. Skupině narozených dětí s vietnamským státním občanstvím se co do velikosti přibližovaly děti s ukrajinským státním občanstvím, kterých se v roce 2015 narodilo 917, a v porovnání s rokem 2005 narostl jejich počet trojnásobně. Živě narozené děti s vietnamským a ukrajinským občanstvím tvořily více než polovinu všech narozených dětí s cizí státní příslušností. Další početnější skupiny tvořily děti se slovenským (509 v roce 2015), ruským (234) a mongolským státním občanstvím (110).

Tab. 4.9 Živě narození podle země narození matky*, 2012–2015

	2012	2013	2014	2015
Živě narození s cizí zemí narození matky	6 336	6 693	6 975	7 530
- podíl na úhrnu (%)	5,8	6,3	6,3	6,8
z toho země narození:				
Slovensko	2 384	2 541	2 624	2 894
Ukrajina	1 070	1 170	1 245	1 360
Vietnam	1 179	1 046	1 065	1 117
Rusko	340	347	377	437
Polsko	119	153	168	183

* Výběr a řazení států narození matky podle četnosti v roce 2015.

⁶ Státní občanství dítěte se na statistickém hlášení přímo nesleduje, je odvozováno od občanství rodičů. Cizí státní občanství ČSÚ udává pouze u dětí, u kterých ani jeden z rodičů neměl v době narození dítěte státní občanství ČR.

Podíl živě narozených dětí, jejichž matka se nenarodila na území Česka, byl vyšší než v případě dětí s odvozeným cizím státním občanstvím (7 530 případů) a tvořil 6,8 % ze všech živě narozených dětí v roce 2015. Nejpočetnější skupinou byly děti matek narozených na Slovensku (2 894 dětí), Ukrajině (1 360) a ve Vietnamu (1 117). Tyto tři skupiny dětí tvořily přes 70 % všech případů. Děti matek narozených na Slovensku tak měly výrazně častěji české státní občanství od jednoho či obou rodičů než děti matek narozených ve Vietnamu nebo na Ukrajině (srov. tab. 4.8 a 4.9).